

До спеціалізованої Вченої ради
К 35.052.23
у Національному університеті
«Львівська політехніка»
м. Львів, вул. Князя Романа 1/3

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Писарчука Івана Васильовича “Організаційно-правові основи діяльності оперативних підрозділів у протидії нецільовому використанню бюджетних коштів службовими особами”, подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Актуальність теми дослідження. Протидія злочинам, пов'язаним з нецільовим використанням бюджетних коштів службовими особами в умовах продовження реформування економіки та необхідності збереження її від подальшої криміналізації набуває усе більшого значення. Суспільні відносини, що складаються з приводу використання фінансових ресурсів держави, на даний час врегульовані недостатньо ефективно, про що свідчать масові випадки їх нецільового використання, а також зловживання, які допускають службові особи, які здійснюють операції з ними. Економічні збитки, які наносяться державі, моральна шкода, що завдається суспільству та авторитету державної влади у результаті вчинення даних дій – не піддаються визначенню.

Рівень, тенденції, динаміка злочинності у сфері нецільового використання бюджетних коштів службовими особами є складовою системи забезпечення рівня життя кожної окремої людини. Побудова ефективної моделі діяльності правоохоронних органів щодо протидії нецільовому використанню бюджетних коштів службовими особами не представляється можливою без розроблення системних науково-обґрунтованих, адаптованих до сучасних умов життя суспільства організаційних та правових основ роботи саме оперативних підрозділів правоохоронних органів нашої країни.

Потребують глибокого наукового дослідження визначальні чинники злочинів у сфері нецільового використання бюджетних коштів службовими особами, зокрема: економіко-правова характеристика бюджетної сфери, оперативно-розшукова характеристика нецільового використання бюджетних коштів службовими особами, характеристика службових осіб, що вчиняють нецільове використання бюджетних коштів тощо. Визначення стану оперативної обстановки у досліджуваній сфері дозволить організувати роботу щодо оптимізації правових та організаційних основ діяльності оперативних підрозділів ДЗЕ НПУ у напрямках попередження, виявлення та припинення

(документування) нецільового використання бюджетних коштів службовими особами.

Актуальність теми дослідження Писарчука І.В. підтверджується тим, що в Україні нині вирішується комплекс проблем, пов'язаних із вдосконаленням організації і тактики діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України, а тому потребу в істотному вдосконаленні організаційного та правового регулювання суспільних відносин, пов'язаних з нецільовим використанням бюджетних коштів службовими особами слід вважати невідкладною.

Здійснене автором дослідження системи правових норм та організаційних основ діяльності оперативних підрозділів ДЗЕ НПУ у протидії нецільовому використанню бюджетних коштів службовими особами дозволяє розв'язати низку поставлених перед оперативними підрозділами завдань.

Дисертантом проведено аналіз стану наукової розробленості основних проблем протидії оперативними підрозділами нецільовому використанню бюджетних коштів, систематизовано економіко-правову характеристику бюджетної сфери, визначено оперативно-розшукову характеристику нецільового використання бюджетних коштів службовими особами та сформульовано характеристику службових осіб, що вчиняють нецільове використання бюджетних коштів. Не залишив автор поза увагою і розроблення заходів щодо удосконалення правових основ діяльності оперативних підрозділів ДЗЕ НПУ та організації взаємодії оперативних підрозділів з державними контролюючими органами щодо протидії нецільового використання бюджетних коштів службовими особами.

Автором ґрунтовно досліджено основні напрями діяльності оперативних підрозділів ДЗЕ НПУ із протидії нецільовому використанню бюджетних коштів службовими особами (попередження, виявлення, припинення та документування).

Позитивно характеризує наукове дослідження наявність низки розроблених автором пропозицій щодо внесення змін та доповнень до чинних нормативно-правових актів, спрямованих на підвищення ефективності процесу протидії нецільовому використанню бюджетних коштів службовими особами.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їхня достовірність. Не викликає зауважень зміст об'єкту та предмету дослідження. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів забезпечується шляхом застосування сукупності методів і прийомів наукового пізнання при дослідженні суспільних відносин у сфері оперативно-розшукової діяльності. Їх застосування зумовлене системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту та юридичної форми. Дисертація виконана здобувачем особисто у вигляді рукопису. Основні результати дисертації викладено у дев'яти наукових публікаціях, а саме: п'ять статей – у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань, із яких одна стаття – у науковому виданні

іноземної держави, та чотири публікації – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Наукова новизна одержаних результатів. У дисертації сформульовано низку нових положень і висновків, які мають вагоме значення для теорії кримінального процесу й юридичної практики. До найбільш суттєвих з них належать такі:

вперше:

– запропоновано перелік основних чинників, які впливають на вибір способу і схеми вчинення та приховування службовими особами нецільового використання бюджетних коштів, до яких належать: специфіка фінансово-господарської діяльності бюджетного підприємства, установи, організації тощо;

– виокремлено основні способи та схеми вчинення нецільового використання бюджетних коштів службовими особами в сучасних умовах, до яких, зокрема, належать: оформлення їх на видатки, не передбачені бюджетним кошторисом (планом), як такі, що не відповідають характеру витрат, тощо;

удосконалено:

– вчення про осіб, діяльність яких стосується нецільового використання бюджетних коштів, до яких віднесено: керівників бюджетних установ, уповноважених на отримання бюджетних асигнувань, узяття бюджетних зобов'язань і здійснення витрат бюджету; керівників-одержувачів бюджетних коштів та інших;

– наукову позицію про ознаки (сліди) нецільового використання бюджетних коштів службовими особами, які містяться у: посадових інструкціях службових та інших осіб; документах (письмових, електронних) бухгалтерсько-фінансових і банківських; у звітах та обліках фінансово-господарської діяльності бюджетних установ і підприємницьких структур; актах ревізій; висновках експертиз тощо;

– методику документування нецільового використання бюджетних коштів службовими особами при виділенні на заробітну плату, на виконання цільових програм тощо;

дістали подальший розвиток:

– положення про форми взаємодії підрозділів ДЗЕ НПУ з Державним казначейством, Державною фінансовою інспекцією, Міністерством фінансів України, Державною фіскальною службою України, Держфінмоніторингом України та іншими контролюючими органами, яка полягає у створенні Єдиної бази даних комп'ютерної мережі із державного бюджету та наданні безпосереднього доступу працівникам ДЗЕ НПУ до АС «Казна–Видатки» та ін.;

– напрями діяльності оперативних підрозділів ДЗЕ НПУ щодо запобігання нецільовому використанню бюджетних коштів: виявлення й усунення кримінальної уразливості бюджетної системи шляхом нейтралізації протиправного впливу на неї приватних кримінальних підприємницьких структур; встановлення постійного оперативного супроводження бюджетних коштів та ін.;

– заходи щодо пошуку фактичних даних про нецільове використання бюджетних коштів службовими особами: інформаційні пошукові системи ДЗЕ НПУ та інших державних правоохоронних та контролюючих органів; оперативно-розшукові методи для вивчення документів (контрактів, додатків до них, бухгалтерських звітів, банківських платежів, товарно-транспортних накладних тощо) та ін.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані у:

– науково-дослідній роботі – під час подальшої розробки науково обґрунтованих положень і рекомендацій щодо припинення нецільового використання бюджетних коштів службовими особами;

– правотворчій діяльності – для вдосконалення відповідних положень Кримінального кодексу України, законів України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про банки і банківську діяльність» та ін., Наказу МВС України від 07.07.2017 р. № 575;

– правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності використання сил, засобів і методів оперативних підрозділів ДЗЕ НПУ у протидії нецільовому використанню бюджетних коштів службовими особами;

– навчальному процесі – під час підготовки підручників і посібників, викладання навчальної дисципліни з криміналістики «Виявлення та розслідування окремих видів злочинів» (акт впровадження у навчальний процес Інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка»).

В цілому, зміст і структура дисертації відповідає вимогам, що представляються до подібного виду робіт, автореферат є ідентичним основним положенням, викладеними здобувачем в науковій праці. Мова і стиль викладення матеріалів в зазначеній роботі відповідає вимогам державного стандарту, а також є науковою монографічною працею.

Відаючи належне позитивним сторонам дисертації Писарчука Івана Васильовича слід зазначити, що вона не позбавлена деяких зауважень, неточностей та інших недоліків, а саме:

1. У підрозділі 1.2 дисертації автор констатує, що труднощі з виявлення та припинення злочинів у сфері нецільового використання бюджетних коштів службовими особами пов'язані, серед іншого, з недостатньою обізнаністю специфіки функціонування бюджетної сфери. Автор визначає перелік положень, які необхідно знати: особливості функціонування системи бюджетних відносин; державне регулювання; законодавче закріплення бюджетних витрат; особливості організації державного і суспільного контролю за законністю і ефективністю використання державних коштів; кримінологічну оцінку; чинну правову основу бюджетної сфери. Вважаємо, що окреслення переліку сфер знань не у повній мірі характеризує результати наукового дослідження. Автору в роботі доцільно було б більш детально висвітлити зміст правових, організаційних та практичних положень, оволодіння якими дає змогу оперативному працівникові служби захисту економіки

успішно виконувати свої функціональні обов'язки, зокрема і щодо протидії нецільовому використанню бюджетних коштів службовими особами.

2. У підрозділі 1.3 “Оперативно-розшукова характеристика нецільового використання бюджетних коштів службовими особами”, автором на основі проведеного опитування практичних працівників сформульовано перелік основних обставин, які сприяють учиненню нецільового використання бюджетних коштів службовими особами. Окремим чинником визначено відсутність у оперативних працівників навиків доступу та роботи у мережі Інтернет (12%). Окреслений чинник потребує більш точного визначення. Варто конкретизувати, які навик доступу та які навик роботи у мережі Інтернет повинні опанувати оперативники ДЗЕ, оскільки критерій у 12% є вагомим, а його усунення дозволить суттєво підвищити рівень професійної підготовки відповідних оперативних працівників. Також до переліку обставин, що сприяють учиненню аналізованих злочинів слід віднести підвищену латентність. У науковому дослідженні питанню латентності злочинів у сфері нецільового використання бюджетних коштів службовими особами автором приділено чимало уваги.

3. У тексті роботи та у висновках до дисертації автор визначає за необхідне внести доповнення до частини 1 статті 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» «..оперативне супроводження бюджетних коштів». Як відомо, організація і тактика діяльності оперативних підрозділів у протидії окремим видам злочинів вибудовується на основі функціонування системи оперативного обслуговування, яка дає змогу системно володіти станом справ у окремій сфері чи галузі. Доцільно у змісті роботи більш ґрунтовно висвітлити особливості організації системи оперативного обслуговування бюджетної сфери та оперативного супроводження використання бюджетних коштів службовими особами.

4. При висвітленні основних напрямів діяльності оперативних підрозділів ДЗЕ НПУ із протидії нецільовому використанню бюджетних коштів службовими особами, доцільно розглянути основні положення використання кримінального аналізу та аналізу ризиків, що засновані на стандартах ЄС, і дають змогу відмовитись від системи тотального контролю, ефективно використовувати обмежені ресурси служби захисту економіки, забезпечувати безпеку фінансових операцій з високим рівнем ймовірності кримінальної ураженості та застосовувати найбільш доцільні способи контролю.

Проте, наведені зауваження мають дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи і не применшують значення дисертації як самостійного творчого дослідження, що, безперечно, має наукове та практичне значення.

Дисертація Писарчука Івана Васильовича “Організаційно-правові основи діяльності оперативних підрозділів у протидії нецільовому використанню бюджетних коштів службовими особами”, що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук відповідає сучасним вимогам

Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, що висуваються до кандидатських дисертацій за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук на підставі публічного захисту.

Офіційний опонент:

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
факультету № 2
Інституту з підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету
внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

І.А. Федчак

